

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)

SSN Roman Trzaskowski

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 18 kwietnia 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 12 sierpnia 2020 r., I ACa 398/19,
w sprawie z powództwa E.J.
przeciwko Z.K. i R.S.
o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo dłużniczki E.J. o zasądzenie od pozwanych solidarnie wierzycieli Z.K. i R.S. kwoty 66 838,97 zł z tytułu zwrotu nienależnie wyegzekwowanej od dłużniczki należności i o pozbawienie wykonalności ponad tę kwotę tytułu wykonawczego w postaci aktu

notarialnego z 17 kwietnia 2002 r. (Rep A [...]), zaopatrzonego postanowieniem Sądu Rejonowego w Łodzi z 18 marca 2004 r. (II Co 3812/03) w klauzulę wykonalności

Sąd ustalił, że w wyżej opisanym akcie notarialnym powódka E.J. i jej mąż K.J. oświadczyli, iż w dniu 17 kwietnia 2002 r. Z.K. i R.S. pożyczyli im kwotę 150 000 zł, którą pożyczkobiorcy zobowiązali się zwrócić jednorazowo w terminie do dnia 17 lipca 2002 r. ze skapitalizowanymi odsetkami w kwocie 30 000 zł. W zakresie obowiązku zwrotu we wskazanym terminie pożyczonej kwoty z odsetkami na rzecz małżonków K., pożyczkobiorcy poddali się egzekucji z tego aktu na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. W dniu 22 października 2003 r. (data stempla pocztowego) wierzyciele złożyli w Sądzie Rejonowym w Łodzi wniosek o nadanie klauzuli wykonalności opisanemu wyżej tytułowi egzekucyjnemu i doręczenie tytułu wykonawczego do rąk ich pełnomocnika procesowego będącego radcą prawnym. Postanowieniem z 18 marca 2004 r. (II Co 3812/03, k.23-24) Sąd Rejonowy nadał klauzulę wykonalności opisanemu wyżej aktowi notarialnemu w zakresie paragrafu 2 i orzekł o kosztach postępowania klauzulowego. Sąd nie doręczył pełnomocnikowi wierzycieli tytułu wykonawczego, lecz tylko odpis wymienionego postanowienia z 18 marca 2004 r. (pełnomocnik otrzymał odpis tego orzeczenia w dniu 8 kwietnia 2004 r. z wezwaniem o 12 zł opłaty kancelaryjnej - k.27 akt II Co 3812/03). Pismem wniesionym do Sądu Rejonowego w Łodzi w dniu 21 maja 2010 r. (data stempla pocztowego k. 28-29 akt II Co 3812/03) wierzyciele domagali się doręczenia im tytułu wykonawczego, co nastąpiło w dniu 28 czerwca 2010 r. (k.30 akt II Co 3812/03).

W dniu 20 czerwca 2018 r. wierzyciele złożyli wniosek o wszczęcie przeciwko dłużnikom E.J. i K.J. egzekucji na podstawie opisanego wyżej tytułu wykonawczego w zakresie roszczenia głównego wynoszącego 95 800 zł (podnosząc, że pomniejszającą objętą tym tytułem należność 180 000 zł o kwotę 84 200 zł, zapłaconą przez K. J.) z wyszczególnionymi we wniosku odsetkami oraz kosztami. Pismem z 27 czerwca 2018 r., doręczonym dłużniczce E.J. w dniu 6 lipca 2018 r. Komornik zawiadomił ją o wszczęciu egzekucji na podstawie opisanego wyżej tytułu wykonawczego; w dniu 11 lipca 2018 r powódka, reprezentowana przez fachowego pełnomocnika procesowego, wniosła w tej sprawie powództwo przeciwegzekucyjne na podstawie art.840 § 1 pkt 2 k.p.c., powołując się na przedawnienie roszczenia objętego tym tytułem i wnosząc o pozbawienie go z tej przyczyny wykonalności

w całości. Pismem procesowym z 3 października 2018 r. E.J. zmieniła to powództwo w ten sposób, że wobec wyegzekwowania od niej i przekazania w dniu 18 lipca 2018 r. na rzecz wierzycieli kwoty 66 838,97 zł wniosła o zasądzenie na jej rzecz zwrotu tej należności oraz podtrzymała żądanie pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego ponad tę kwotę. Sąd ustalił ponadto, że dłużnik K.J. zmarł [...] 2018r.

Opierając się na tych ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że powództwo opozycyjne E.J. nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem powódka nie wykazała, że doszło do przedawnienia obowiązku objętego tytułem wykonawczym w postaci aktu notarialnego z 17 kwietnia 2002 r. Sąd podniósł, że bieg dziesięcioletniego okresu przedawnienia został przerwany wnioskiem wierzycieli z 22 października 2003 r. o nadanie temu aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności (art.123 § 1 pkt 1 k.c.). Wniosek ten spowodował ponadto zawieszenie biegu przedawnienia do czasu doręczenia wierzycielom tytułu wykonawczego na ich wniosek, co nastąpiło w dniu 28 czerwca 2010 r. (art.124 § 2 k.c.). Od tego dnia bieg dziesięcioletniego terminu przedawnienia roszczenia objętego aktem notarialnym rozpoczął się na nowo i został po raz kolejny przerwany wnioskiem wierzycieli z 20 czerwca 2018 r. o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnicze. Wyeliminowało to potrzebę odniesienia się przez Sąd Okręgowy do roszczenia powódki o zwrot wyegzekwowanej od niej kwoty 66 838,97 zł, skoro egzekucja ta miała podstawę w opisanym tytule wykonawczym.

Wyrokiem z 12 sierpnia 2020 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację powódki, dzielając ustalenia faktyczne i oceny prawne Sądu pierwszej instancji.

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła naruszenie art. 382 i art. 233 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 217 § 2 i 3, art. 232 w zw. z art. 227 w zw. z art. 380 i 382 k.p.c., naruszenie art. 783 § 11 k.p.c., § 181 rozporządzenia, art. 797 § 1 zd. 2 k.p.c., art.776-795 k.p.c. oraz art.124 § 2 k.c., naruszenie art.372 k.c. i art.123 § 1 pkt 2 k.c., naruszenie art.118 w zw. z art.117 § 1 i 2 k.c., art.840 § 1 pkt 2 k.c. oraz art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

Formułując te podstawy kasacyjne, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z wiążących ustaleń faktycznych wynika, że powódka i jej mąż poddali się egzekucji obowiązku zwrotu na rzecz wierzycieli pożyczonej kwoty 150 000 zł ze skapitalizowanymi odsetkami w kwocie 30 000 zł w akcie notarialnym z 17 kwietnia 2002 r., stanowiącym tytuł egzekucyjny, o którym mowa w art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. W niniejszej sprawie nie ma zatem zastosowania przywołany w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego art. 125 k.c. normujący kwestie przedawnienia roszczeń stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpoznawania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczeń stwierdzonych ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym albo ugodą zawartą przed mediatorem i zatwierdzoną przez sąd.

Termin przedawnienia materialnoprawnego roszczenia majątkowego pożyczkodawców o zwrot pożyczonej kwoty z odsetkami wynosił w dniu zawarcia umowy pożyczki 10 lat (ówczesny art. 118 k.c.) i zaczął biec – stosownie do art. 120 § 1 k.c. - od dnia wymagalności tego roszczenia, wskazanego w umowie stron, to jest od dnia 17 lipca 2002 r. Następnie uległ bezspornie przerwaniu 22 października 2003 r. na podstawie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w związku ze złożeniem przez wierzycieli wniosku o nadanie opisanemu wyżej tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności pozasądowemu tytułowi wykonawczemu przerywa bowiem bieg przedawnienia roszczenia objętego tym tytułem (zob. uchwały Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 58 i z 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14, OSNC 2015, nr 12, poz. 137; wyroki Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2004 r., II CK 276/04 oraz z 12 stycznia 2012 r., II CSK 203/11, OSP 2014, nr 6, poz. 60).

Stosownie do art. 124 § 1 k.c., po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo. Paragraf 2 tego przepisu stanowi natomiast, że w razie przerwania przedawnienia przez czynność w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone.

Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego oraz zarzutów skargi kasacyjnej powódki wynika, że spór koncentruje się wokół tego, kiedy opisane wyżej postępowanie klauzulowe zostało zakończone i w związku z tym, od którego dnia zaczął biec na nowo 10 - letni termin przedawnienia objętego aktem notarialnym roszczenia o zwrot pożyczki. Skarżąca trafnie zarzuciła w skardze naruszenie art.124 § 2 k.c. przez wadliwe przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że bieg przedawnienia roszczenia wierzycieli o zwrot pożyczonej kwoty z odsetkami przerwanego wnioskiem o nadanie klauzuli rozpoczął swój bieg na nowo dopiero od doręczenia tytułu wykonawczego pozwanym na ich wniosek, co nastąpiło 28 czerwca 2010 r. Jak już podniesiono, wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przerywa bieg przedawnienia roszczenia objętego pozasądowym tytułem egzekucyjnym (w tej sprawie chodzi o taki tytuł w postaci aktu notarialnego) oraz powoduje zawieszenie biegu przedawnienia roszczenia do ukończenia postępowania sądowego wywołanego tym wnioskiem (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2012 r., II CSK 203/11), co w tej sprawie nastąpiło z chwilą doręczenia pełnomocnikowi fachowemu wierzycieli w dniu 8 kwietnia 2004 r odpisu wydanego na posiedzeniu niejawnym postanowienia Sądu Rejonowego w Łodzi z 18 marca 2004 r. (II Co 3812/03) o nadaniu klauzuli wykonalności. Z tą bowiem datą wierzyciele uzyskali realną możliwość wszczęcia - na podstawie tego tytułu wykonawczego - postępowania egzekucyjnego przeciwko pożyczkobiorcom i ta czynność zależała wyłącznie od ich inicjatywy. Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał w swoich judykatach, że uregulowanie art.124 § 2 k.c. odpowiada fundamentalnemu założeniu instytucji przedawnienia zgodnie z którym, termin przedawnienia nie może biec, jeśli uprawniony nie ma możliwości realizowania swojego roszczenia w drodze przymusu egzekucyjnego, a taka sytuacja ma miejsce dopóki tytułowi nie nadano klauzuli wykonalności (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2002 r., III CZP 72/01, OSNC 2002, nr 9, poz. 107; postanowienia Sądu Najwyższego z 9 maja 2003 r., V CK 13/03, OSP 2004, nr 4, poz. 53 oraz z 9 maja 2003 r., V CK 24/03). Tymczasem pozwani, reprezentowani, co należy podkreślić, przez fachowego pełnomocnika procesowego, uzyskali możliwość złożenia wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego już w 2004 r., bezpośrednio po uzyskaniu klauzuli

wykonalności, czego jednak nie uczynili. Złożenie wniosku o doręczenie im tytułu wykonawczego dopiero w maju 2010 r. nie miało już żadnego wpływu - w świetle art.124 § 2 k.c. i art.123 § 1 k.c.- na bieg przedawnienia, w szczególności nie spowodowało jego przerwy. Z powyższego wynika, że 10- letni termin przedawnienia roszczenia wierzycieli objętego aktem notarialnym zaopatrzonym w klauzulę wykonalności, zaczął biec na nowo w dniu 8 kwietnia 2004 r i upłynął w dniu 8 kwietnia 2014 r. W tym okresie nie doszło do zdarzenia powodującego ponowną przerwę lub zawieszenie biegu terminu przedawnienia roszczenia majątkowego wierzycieli w rozumieniu art. 123 § 1 k.c. Jak to już akcentowano, wbrew ocenie prawnej Sądu drugiej instancji, tego rodzaju czynności nie stanowił wniosek pozwanych z 21 maja 2010 r. o doręczenie im tytułu wykonawczego, co nastąpiło 28 czerwca 2010 r. Wierzyciele złożyli wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikom dopiero 20 czerwca 2018 r., a zatem już po upływie w 2014 r terminu przedawnienia roszczenia nim objętego; zaszło zatem wskazane przez powódkę w pozwie zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie mogło być egzekwowane (art.840 § 1 pkt 2 k.p.c.).

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji (art.398¹⁵ § 1 k.p.c.).

as